

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА

ШИМАН Олександра Іванівна

УДК 373.31 + 681.3-184.4

**ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

13.00.02 – теорія та методика навчання інформатики

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2005

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України, **Жалдак Мирослав Іванович**, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, завідувач кафедри основ інформатики та обчислювальної техніки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор

Клочко Віталій Іванович,

Вінницький національний технічний університет,
завідувач кафедри вищої математики;

кандидат педагогічних наук

Смалько Олена Аркадіївна,

Кам'янець-Подільський державний університет,
старший викладач кафедри інформатики
та методики її викладання.

Провідна установа: Кіровоградський державний педагогічний університет

імені В. Винниченка,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра інформатики, м. Кіровоград.

Захист відбудеться „11” жовтня 2005 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.03 в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, м. Київ, вул. Пирогова 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова 9.

Автореферат розіслано „01” вересня 2005 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. О. Швець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Однією з найважливіших особливостей кінця ХХ-го – початку ХХІ-го століть є перехід розвинутих країн від постіндустріального до інформаційного суспільства. Рівень розвитку суспільства суттєво обумовлюється рівнем розвитку системи освіти, тому сучасність ставить перед системою освіти нові завдання, пов'язані з виробленням педагогічної стратегії в умовах масової інформатизації навчального процесу на всіх освітніх рівнях.

Якісна реалізація поставлених завдань потребує широкого впровадження в навчальний процес комп'ютерно-орієнтованих систем навчання, що базуються на комп'ютерній підтримці навчально-пізнавальної діяльності.

Масштаби та ефективність використання комп'ютерної техніки та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій зумовлюють високі вимоги до рівня інформаційної культури фахівців в різних галузях знань. Саме тому інформаційна культура розглядається зараз як обов'язковий складник загальної культури педагога будь-якого профілю й основи її необхідно формувати у студентів під час навчання на всіх факультетах вищих педагогічних навчальних закладів з урахуванням специфіки відповідного фаху.

Різні аспекти розв'язування проблем формування інформаційної культури учителів певною мірою представлені у наукових дослідженнях ряду вчених. Ключові питання інформатизації освіти, аналіз педагогічного потенціалу інформатизації навчального процесу розглядалися у працях Н. В. Апатової, Л. І. Білоусової, В. Ю. Бикова, І. Є. Булах, А. П. Єршова, М. І. Жалдака, Б. Г. Житомирського, Ю. О. Жука, В. І. Клочка, М. П. Лапчика, Г. О. Михаліна, В. М. Монахова, Н. В. Морзе, С. А. Ракова, Ю. С. Рамського, О. В. Співаковського, М. І. Шкіля та ін. Психологічні аспекти використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі досліджувались в роботах В. П. Безпалька, В. М. Бондаровської, П. Я. Гальперіна, В. П. Зінченка, Ю. І. Машбиця, О. М. Леонтєва, В. В. Рубцова, В. Ф. Паламарчук, Л. Н. Прокопенка, Н. Ф. Тализіної та ін.

Попри велике наукове і практичне значення згаданих досліджень ряд аспектів потребує подальшого вивчення. Водночас зміст навчання, спрямованого на розвиток інформаційної культури майбутнього педагога, має бути диференційованим у відповідності до освітньої ланки, специфіки навчання, його змісту і засобів, умов реалізації тощо. Зокрема, недостатньо розроблені питання методики формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи, робота яких має свою специфіку, обумовлену віковими та індивідуальними особливостями дітей молодшого шкільного віку.

Останнім часом з'явилися різні підходи до обґрунтування доцільності чи недоцільності

використання комп'ютерної техніки в початковій школі й саме це, в першу чергу, позначилося на змістовому наповненні інформаційної підготовки майбутнього вчителя цієї школи. На думку професора М.І.Жалдака, „в основу інформатизації навчального процесу слід покласти створення і широке впровадження в повсякденну педагогічну практику нових комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання на принципах поступового і неантагоністичного, без руйнівних перебудов і реформ, вбудовування інформаційно-комунікаційних технологій у діючі дидактичні системи, гармонійного поєднання традиційних та комп'ютерно-орієнтованих технологій навчання...”, і ми спиратимемося на цю дослідницьку позицію при розгляді питань формування основ інформаційної культури майбутнього вчителя початкових класів.

Глобальність завдань інформатизації, залучення до сучасних інформаційних технологій значної частини суспільства передбачають початок їх вирішення вже на рівні початкової ланки освіти. Під час навчання у вищому педагогічному навчальному закладі майбутній учитель початкової школи має чітко усвідомити і враховувати у своїй подальшій професійній діяльності специфіку використання комп'ютерно-орієнтованих технологій навчання в початковій ланці, яка обумовлюється підвищеною увагою до дотримання санітарно-гігієнічних вимог з урахуванням вікових, психологічних та фізіологічних особливостей розвитку молодших школярів.

Система занять у вищих педагогічних навчальних закладах з інформаційної підготовки майбутніх педагогів повинна вести не лише до розширення користувачьких вмінь та навичок, але й впливати на організацію навчально-виховного процесу в початковій школі, надаючи в розпорядження вчителя потужний універсальний інструмент – комп'ютер.

Проведений аналіз стану реального навчального процесу у вищих педагогічних навчальних закладах дозволив виявити суперечність між вимогами суспільства до підготовки сучасного вчителя початкової школи, здатного до використання комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання у своїй професійній діяльності, і практикою підготовки студентів. Під час навчання інформаційних технологій комп'ютер розглядають переважно як об'єкт вивчення, не акцентуючи увагу на тому, що він є потужним засобом навчання, використання якого допоможе вчителю вирішувати дидактичні та методичні завдання на якісно вищому рівні. Отже, існує необхідність наукового обґрунтування змісту і методики професійно-спрямованого навчання інформаційних технологій майбутніх учителів початкової школи, яке зумовить формування основ їх інформаційної культури.

Так, важливість формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи, з одного боку, і недостатня розробленість методики навчання, особливо такої, що передбачає використання комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання в подальшій професійній діяльності, з іншого боку, визначає актуальну соціально значиму педагогічну

проблему дослідження.

Усвідомлення об'єктивних потреб розв'язання аналізованої проблеми, її недостатню розробленість у психолого-педагогічній теорії і породжені цим протиріччя у педагогічній практиці обумовили вибір **теми дослідження:** „Формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи”.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження пов'язане з реалізацією основних положень Закону України „Про освіту”, Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті, Концепцією програми інформатизації освіти, комп'ютеризації сільських шкіл та виконане в рамках комплексної програми „Комп'ютерно-орієнтовані методичні системи навчання природничих дисциплін в середніх загальноосвітніх та вищих педагогічних навчальних закладах” (код державної реєстрації 0101U002751) кафедри основ інформатики та обчислювальної техніки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Тема дослідження узгоджувалася з науковою темою „Формування основ професійної культури майбутніх учителів початкової школи” кафедри теорії і методики початкового навчання Бердянського державного педагогічного університету.

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Бердянського державного педагогічного інституту (протокол № 5 від 01.03.2002 р.) і узгоджено Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 2 від 25.02.2003 р.).

Мета дослідження полягає у науковому обґрунтуванні й розробці компонентів методичної системи формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи.

Об'єктом дослідження є процес підготовки майбутніх учителів початкової школи у вищих педагогічних навчальних закладах.

Предметом дослідження є методика формування у майбутніх учителів початкової школи основ інформаційної культури на основі комплексного використання комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання.

Відповідно до поставленої проблеми була теоретично обґрунтована і експериментально підтверджена **гіпотеза**, яка базувалася на припущенні, що забезпечення підвищення рівня всебічної професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи, в тому числі і в напрямку педагогічно виправданого і доцільного використання комп'ютерно-орієнтованих засобів в навчальному процесі, і, відповідно, формування основ їх інформаційної культури, можливе за умов:

– засвоєння достатнього обсягу знань та вмінь для систематичного і ефективного використання комп'ютерної техніки під час навчання у педагогічному ВНЗ;

- використання комп'ютера для підготовки традиційних навчально-методичних матеріалів для початкової школи;
- ознайомлення з існуючими варіантами педагогічних програмних засобів навчального призначення для початкової школи;
- вироблення навичок створення власних навчальних мультимедійних програм;
- проведення занять з учнями початкової школи з використанням комп'ютера як засобу професійної діяльності педагога.

Для перевірки гіпотези був проведений педагогічний експеримент, який дав змогу дослідити реальний стан інформаційної підготовки майбутніх учителів початкової школи, здійснити експериментальну перевірку ефективності пропонованої методики навчання інформаційних технологій відповідно сформульованим критеріям. Для аналізу, опрацювання і узагальнення експериментальних матеріалів використовувалися табличні і графічні форми відображення даних.

Мета, об'єкт, предмет та гіпотеза дослідження зумовили основні **завдання дослідження:**

- проаналізувати психолого-педагогічну, науково-методичну та навчальну літературу з проблеми дослідження;
- розкрити роль і місце сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи;
- визначити психолого-педагогічні основи формування інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи;
- розробити основні компоненти методичної системи навчання інформаційних технологій майбутніх учителів початкової школи;
- окреслити напрямки практичного використання комп'ютера як універсального дидактичного засобу навчання;
- перевірити експериментальним шляхом рівень сформованості інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи.

Поставлені завдання обумовили вибір **теоретичних методів дослідження:**

- аналіз психолого-педагогічної літератури стосовно проблеми дослідження, навчальних планів і програм, підручників з інформатики та інформаційних технологій, методичного забезпечення навчально-виховного процесу в початковій школі;
- аналіз і узагальнення зарубіжного й вітчизняного досвіду використання комп'ютерів у навчальному процесі в школі та вищих педагогічних навчальних закладах, а також вивчення досвіду навчання комп'ютерних дисциплін в споріднених навчальних закладах;
- розробка та педагогічна перевірка експериментального варіанту теоретичного та практичного наповнення курсу інформаційних технологій, що враховує особливості навчання у

вищому педагогічному навчальному закладі при підготовці майбутніх учителів початкової школи.

У процесі вивчення стану досліджуваної проблеми в практиці були використані такі **емпіричні методи**: педагогічні спостереження за процесом навчання студентів та діяльністю вчителів початкової школи; анкетування студентів і вчителів, індивідуальні й групові бесіди з ними; аналіз результатів виконання студентами практичних завдань з використанням інформаційних технологій, аналіз роботи практикуючих вчителів; цілеспрямований педагогічний експеримент (констатуючий, пошуковий, формуючий).

Методологічною основою дослідження є концептуальні положення теорії пізнання, теорії особистості та її розвитку в процесі навчання та виховання, діяльнісний підхід до розвитку особистості, комплексний підхід до організації навчально-виховного процесу; нова парадигма вищої освіти в умовах національного відродження держави, основні положення Законів України „Про освіту”, „Про Вищу освіту” та „Про Національну програму інформатизації”, Державної програми „Освіта (Україна XXI століття)”, концепція сучасного інформаційного суспільства, основні положення інформатизації освіти та основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу.

Теоретичну основу дослідження становлять положення психологічної та педагогічної науки про єдність свідомості й діяльності (Л.С. Виготський, О.М. Леонтьєв, С.Л. Рубінштейн), про розвиваюче навчання (В.В. Давидов, Д.Б. Ельконін), про поетапне формування розумових дій при навчанні (П.Я. Гальперін, М.Ф. Талізін), про організацію навчального процесу (Ю.К. Бабанський, В.В. Краєвський, М.М. Скаткін), про інформаційну культуру педагога (А.П. Єршов, М.І. Жалдак, В.М. Монахов).

Наукова новизна результатів дослідження визначається тим, що:

- конкретизовано концептуальні підходи до формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи;
- теоретично обґрунтовано і практично реалізовано систему педагогічних принципів навчання інформаційних технологій у педагогічних ВНЗ;
- при удосконаленні дидактично доцільної методики навчання інформаційних технологій проведено добір теоретичного і практичного матеріалу для професійно-орієнтованої інформаційної підготовки майбутніх учителів початкової школи;
- вперше рівень сформованості основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи визначався за допомогою сформульованих і експериментально перевірених критеріїв.

Теоретичне значення дослідження полягає у визначенні ролі і місця сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у системі професійної підготовки майбутніх учителів

початкової школи; в урахуванні гнучкості структури і зв'язків між основними компонентами методичної системи навчання інформаційних технологій студентів у вищих педагогічних навчальних закладах, орієнтованої на формування основ їх інформаційної культури.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що:

- розроблено навчальне забезпечення базового курсу „Сучасні інформаційні технології” та спецкурсу „Організація комп'ютерно-орієнтованого навчання в початковій школі” (навчальні робочі програми, конспекти лекцій з мультимедійною підтримкою, методичні матеріали до виконання лабораторних і самостійних робіт, завдання для контролю знань);
- підготовлено методичні рекомендації до використання окремих технологічних операцій з опрацювання навчальної інформації (текстової, табличної, графічної, мультимедійної);
- започатковано накопичення зразків дидактичних матеріалів в електронному вигляді для підтримки навчально-виховного процесу в початковій школі.

Результати дослідження, розроблені матеріали можуть бути використані викладачами і студентами вищих педагогічних навчальних закладів, практикуючими вчителями школи першого ступеня, методистами інститутів післядипломної освіти, а також при підготовці підручників і навчальних посібників, як друкованих, так і мультимедійних.

Обґрунтованість і вірогідність отриманих результатів та висновків забезпечені науковим аналізом стану теоретичної і практичної розробки проблеми, методологічними основами дослідження, відповідністю методам дослідження його меті та завданням, кількісним і якісним аналізом значного обсягу теоретичного і емпіричного матеріалу, результатами педагогічного експерименту.

Апробація і впровадження результатів дослідження здійснювались у Бердянському державному педагогічному університеті (довідка №52/343 від 25.02.2005), Донецькому педагогічному коледжі (довідка №46 від 15.03.2005), Бердянському відділі освіти (довідка №237 від 28.02.2005 р.), ЗОШ №11 м. Бердянська (довідка №151 від 18.03.2005 р.).

Основні положення і результати дослідження доповідалися на II Всеукраїнській науково-практичній конференції „Комп'ютери в навчальному процесі” (м. Умань, 2002р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції „Соціально-педагогічні проблеми підготовки педагогічних кадрів для сільської школи” (м. Бердянськ, 2002р.); Міжвузівській науковій сесії „Вчитель сучасної школи: досягнення, проблеми та перспективи його підготовки” (м. Бердянськ, 2003р.); II Міжнародній науково-практичній конференції „Інформатизація освіти України: стан, проблеми, перспективи” (м. Херсон, 2003р.); Міжнародній науково-методичній конференції „Підготовка вчителя початкової школи в умовах нової парадигми освіти” (м. Київ, 2004р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції „Підготовка вчителя до роботи в умовах використання комп'ютерно-орієнтованих систем навчання” (м. Мелітополь, 2004р.);

Всеукраїнській науково-практичній конференції „Інформатика та комп’ютерна підтримка навчальних дисциплін у середній і вищій школі” (м. Бердянськ, 2004р.)

Публікації. Результати дисертаційного дослідження опубліковано в 12 роботах, серед них – 8 у фахових виданнях, затверджених ВАК України, 4 – в тезах та матеріалах конференцій. Усі публікації одноосібні.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (237 найменувань обсягом 21 сторінка) та 9 додатків (обсягом 38 сторінок). Повний обсяг дисертації становить 257 сторінок, основний текст викладений на 199 сторінках і містить 9 таблиць та 22 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність наукового пошуку з обраної проблеми, визначено мету, об’єкт, предмет, гіпотезу, завдання дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення роботи, представлені впровадження і апробація.

У **першому розділі** „Психолого-педагогічні основи методичної системи формування інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи” розкрито сутність інформатизації та використання сучасних інформаційних технологій в освіті. Необхідність забезпечення ефективності інформатизації освіти вимагає розв’язання ряду психолого-педагогічних проблем, серед яких виділено саме ті, що найбільш підкреслюють актуальність пропонованого дисертаційного дослідження:

- цілеспрямована підготовка і перепідготовка вчительських кадрів у галузі застосування інформаційних технологій;
- створення, апробація і впровадження нових методик і педагогічних технологій, що ґрунтуються на нових інформаційних засобах навчання;
- створення навчально-методичного забезпечення нового покоління для всіх навчальних предметів, а також педагогічних програмних засобів різноманітного профільного призначення.

Зокрема проаналізовано проблему формування інформаційної культури студентів – майбутніх учителів початкової школи, а також педагогічної доцільності освоєння ними засобів інформаційних технологій.

Поняття “інформаційна культура” є складним і багатогранним науковим поняттям. Центральним ядром, яке покладено в основу формування інформаційної культури, є поняття інформації (наводяться його тлумачення в науковій літературі). Детально досліджуються визначення інформаційної культури вченими Н.Г. Джинчарадзе, А.П. Єршовим, М.І. Жалдаком, В.М. Кухаренком, Ю.І. Машбицем, Н.В. Морзе, Ю.С. Рамським, Е.П. Семенюком та ін. Наводяться основні складові інформаційної культури вчителя, виділені М.І.Жалдаком.

Наголошується на важливості формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи, яке повинно відбуватися під час їх підготовки у напрямку застосування інформаційних технологій для впровадження таких методик і педагогічних технологій в початкову школу, що ґрунтуються на комп'ютерно-орієнтованих засобах навчання.

Аналіз психолого-педагогічної і методичної літератури свідчить, що питання реалізації дидактичних функцій комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання при вивченні шкільних курсів постійно перебувають в полі зору науковців та педагогів-практиків. Але в обґрунтуванні доцільності використання комп'ютерної техніки в початковій школі проявляються полярно протилежні позиції як педагогів в галузі інформатики, так і психологів та гігієністів.

Інформатизація освіти неминуче призведе до оновлення змісту, засобів і технологій навчання в початковій школі. Насамперед введення комп'ютерних технологій в початкову школу повинне бути забезпечене відповідною професійною підготовкою майбутніх учителів, яка має на меті підвищення ефективності і якості ознайомлення їх з новими формами організації навчально-виховного процесу, сучасними засобами накопичення і пред'явлення навчального матеріалу. Це вимагає модернізації організації навчання інформаційних технологій у педагогічному ВНЗ для професійного зростання і адаптації вчителя в умовах інформатизації освіти.

Суть психолого-педагогічних проблем комп'ютеризації навчання в початковій ланці полягає у з'ясуванні вчителем того, коли, як і в якому обсязі може бути використаний комп'ютер у процесі навчання, як краще включити його до структури навчального процесу, щоб найефективніше розв'язувати педагогічні задачі. Характеризуються загальні підходи до використання комп'ютера майбутнім учителем початкової школи як універсального мультимедійного засобу навчання, виховання і розвитку молодших школярів. Окремо підкреслюється доцільність залучення комп'ютерних ігор з навчальним змістом в практику початкового навчання, специфіка комп'ютерно-орієнтованої ігрової діяльності учнів цієї вікової групи та детально аналізуються її негативні наслідки впливу на психічний і фізичний розвиток дитини. Комп'ютерно-орієнтована ігрова діяльність повинна бути колективною під керівництвом вчителя, який зобов'язаний не допустити її негативних впливів на психічне і фізичне здоров'я учнів початкової школи.

У дисертації розкривається специфіка реалізації концептуальних підходів до навчання інформаційних технологій майбутніх учителів початкової школи, зокрема використання діяльнісної теорії навчання та теорії поетапного формування розумових дій. Упровадження інформаційних технологій у навчання також змінює реальні можливості реалізації системи дидактичних принципів (науковості, доступності і посильної складності, активності і самостійності, послідовності і систематичності, індивідуального підходу, наочності), що

показується на конкретних прикладах.

У **другому розділі** „Методична система формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи” підкреслюється, що під час дослідження формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи нагальною необхідністю постали перегляд і розробка усіх компонентів, що у своєму взаємозв’язку утворюють методичну систему навчання інформаційних технологій:

- мети (основної і її складників – навчальної, розвивальної, виховної) та завдань (формування професійно-значущих знань – загально-інформаційних, користувачьких, педагогічних);
- змісту як сукупності двох взаємопов’язаних компонентів: теоретичного (узагальнюючого культурологічного) та практичного (професійно-технологічного);
- методів - як традиційних (словесних, наочних, практичних, контрольних, самостійних), так і методів активізації навчально-пізнавальної діяльності (доцільно дібраних задач, проектів);
- засобів, в тому числі педагогічних програмних засобів;
- організаційних форм: лекцій (особливо мультимедійних), лабораторних робіт, консультацій, самостійної роботи, педагогічної практики.

Урахування всіх компонентів методичної системи і її спрямованість на майбутню професійну діяльність, надає можливість не лише сформувати основи інформаційної культури, але й підвищити методичну, загально-педагогічну та психологічну культуру, започаткувати елементи фахового саморозвитку майбутніх учителів початкової школи.

В ході дослідження була запропонована і апробована авторська робоча програма навчальної дисципліни „Сучасні інформаційні технології”, в якій враховувався сучасний рівень науки інформатики, виховні завдання педагогічного ВНЗ, а також міжпредметні зв’язки на рівні початкової ланки освіти. Також були розроблені методичні матеріали (конспекти лекцій, лабораторних робіт, завдання для самостійної роботи тощо) з відповідним поданням теоретичного матеріалу (з використанням найсильніших сторін сучасних підручників) та добором відповідно до рівня підготовки студентів диференційованих практичних завдань (з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності в початковій школі).

При проведенні спецкурсу „Організація комп’ютерно-орієнтованого навчання в початковій школі” використовується методика навчальних проектів, доцільність якої обумовлюється різноманітністю виконуваних інтелектуальних операцій, застосуванням інтегрованих знань, можливістю організації самостійної індивідуальної та групової роботи студентів у процесі створення методичного забезпечення за допомогою комп’ютера для підтримки навчально-виховного процесу в початковій школі. Специфіка такої організації

навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів початкової школи полягає в тому, що в процесі її реалізації здійснюється досягнення як навчальних цілей (розширення і поглиблення теоретичної бази знань студентів, надання результатам практичної значущості, їх придатності до розв'язування професійних питань, диференціацію навчання у відповідності до нахилів і здібностей студентів), так і науково-дослідних (орієнтація майбутніх учителів на поєднання навчально-виховної роботи в школі з науковими пошуками і на усвідомлення вчительської роботи як творчої діяльності у стінах школи). Під час виконання проектних завдань студенти самостійно знайомляться з додатковою навчальною та методичною літературою, інформацією з інших джерел, зокрема з Інтернету, вчать здійснювати пошук потрібних інформаційних ресурсів (комп'ютерних енциклопедій та навчально-ігрових програм), аналізувати та критично оцінювати їх зміст.

Згідно сформульованим вимогам до проектної діяльності студентів комплекти учбової документації в електронному вигляді для проведення занять з обраної теми повинні містити:

- конспекти уроків згідно з типовим календарним планом викладання відповідної дисципліни початкової школи;
- дидактичні матеріали (рисунок, структурні схеми, таблиці тощо);
- роздаткові матеріали (картки з завданнями, пам'ятки і т.п.);
- завдання для контролю засвоєння матеріалу;
- мультимедійні презентації,
- фрагменти з електронних енциклопедій і ППЗ, а також рекомендовану методику їх використання на традиційних уроках.

Одним з провідних напрямків інформатизації сфери освіти є створення електронних дидактичних ресурсів. У контексті вимог сьогодення до оновлення системи засобів навчання, її орієнтації на прикладне застосування комп'ютерних технологій у навчальному процесі, в ході інформаційної підготовки майбутні вчителі початкової школи оволодівають наступними напрямками практичного використання комп'ютера як універсального дидактичного засобу навчання:

- при підготовці до уроків для виготовлення зразків традиційних наочних посібників у електронному вигляді;
- для створення і демонстрації мультимедійних навчальних презентацій;
- для показу відібраних фрагментів існуючих педагогічних програмних засобів в рамках традиційної системи навчання у початковій школі.

Результат навчально-виховного процесу багато в чому залежить від умов використання різноманітних наочних засобів. Важко уявити собі сучасного вчителя, який не використовує додаткових методичних посібників, крім підручника. Однак наявність фабрично виготовленого

наочного навчального устаткування в початковій школі більш ніж незадовільна. Підготовлений вчитель початкової школи, який володіє комп'ютерними технологіями, буде здатний застосовувати комп'ютер як знаряддя, використання якого може полегшити, до певної міри автоматизувати копітку працю підготовки до уроків.

При виготовленні різноманітних видів зразків наочних посібників за допомогою комп'ютера студенти виробляють сталі навички роботи з інформаційними середовищами різних типів: текстовим, табличним, графічним, мультимедійним. Для полегшення самостійного проектування майбутніми вчителями початкової школи наборів наочності, що задовольняють наміченим вимогам із застосуванням комп'ютерної техніки, були розроблені методичні рекомендації: систематизовані описи інструментарію програмних пакетів, дібрані особливості та практичні поради щодо роботи з символами, таблицями, графічними об'єктами; використання послідовностей інструментів для опрацювання навчального матеріалу.

У зв'язку з тим, що комп'ютери поступово приходять на зміну паперовим носіям даних, відзначається, що добір засобів наочності для початкової школи також передбачає використання комп'ютера як кольорового динамічного візуального засобу навчання, так званої „електронної дошки”. Відеометод виділяється і розглядається як важливий метод навчання завдяки проникненню в практику роботи навчальних закладів нових засобів подання навчального матеріалу, а саме комп'ютерів з мультимедійними проекторами чи спеціальними екранами. На сьогодні розроблено чимало мультимедійних програм, які претендують на використання їх у навчальному процесі початкової школи. Але багато з них не відповідають традиційним дидактичним вимогам, недостатньо адаптовані до навчальної діяльності молодших школярів як у психологічному, так і в дидактичному плані. Вибрати вчителів з наявних програм фрагменти, які органічно можуть вписатися у традиційну методику, не так просто. Для цього необхідно мати певний досвід роботи з такими програмами. При здійсненні особливостей організації навчання інформаційних технологій майбутніх учителів початкової школи потрібно не тільки знайомити їх з існуючими педагогічними програмними засобами навчального призначення для початкової школи, а й формувати навички щодо розробки власних мультимедійних посібників.

Для практичної реалізації цього напрямку підвищення інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи пропонується до вивчення тема „Мультимедійні презентації”, в якій розглядаються теоретичні відомості про мультимедійні технології (апаратне та програмне забезпечення) і відбувається відпрацювання практичних навичок роботи з програмою MS PowerPoint під час створення навчальної презентації за власним сценарієм.

При розробці мультимедійних презентацій студенти добирають завдання з традиційних посібників, методичних матеріалів для початкової школи і оформлюють їх відповідно до рівня

розвитку мультимедійних засобів навчання та до вимог сучасного подання навчального матеріалу. При виконанні завдань студенти мають змогу користуватися пропонованими методичними рекомендаціями, прикладами реалізації аналогічних завдань, матеріалами комп'ютерних енциклопедій та програм навчального призначення, але повинні діяти самостійно і творчо, структуруючи і моделюючи навчальний матеріал, будуючи технологічну послідовність його опрацювання, добираючи належні інструменти програмних додатків, відшуковуючи відповідні графічні, відео- та аудіо- файли.

Отже, важливим компонентом пропонованої методики використання комп'ютера як універсального дидактичного засобу навчання майбутніми вчителями початкової школи є накопичування банку даних електронних дидактичних матеріалів для подальшого їх пред'явлення в друкованому вигляді чи з екрана комп'ютера. Це – чудова база для майбутньої успішної професійної діяльності, фахового вдосконалення і поширення передового педагогічного досвіду.

У процесі інформаційної підготовки майбутніх учителів початкової школи необхідно не тільки ознайомити їх з існуючими ППЗ для дітей молодшого шкільного віку, а й сформувані практичні навички аналізу і вибору тих фрагментів, що є методично доцільними і коректними для психологічного і розумового розвитку учнів початкової школи.

У дослідженні робиться акцент на використанні в навчальному процесі початкової школи комп'ютерних навчальних систем другого типу (за класифікацією Ю.І.Машбиця), який характеризується тим, що з комп'ютером взаємодіє не учень, а педагог, причому протягом невеликого часу, 15-20 хвилин, для ілюстрації з наступним обговоренням в рамках традиційних форм навчання. Дидактично обґрунтоване застосування мультимедійних навчальних програм надасть змогу реалізувати найкраще поєднання наочності і методичних коментарів до неї, активізувати чуттєве сприйняття учнів у педагогічно визначеному напрямку.

З'ясовуючи доцільність використання на уроці конкретної мультимедійної програми, майбутнім учителям початкової школи необхідно чітко визначитися з її змістом, структурною побудовою, виражальними можливостями, обсягом подачі навчального матеріалу, формами і методами роботи з нею.

Пропоноване автором використання комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання у навчальному процесі враховує взаємодію, позитивний взаємовплив специфічних можливостей пред'явлення навчального матеріалу за допомогою комп'ютера і психолого-педагогічних основ традиційного навчання в початковій школі.

Дане дослідження щодо розробки та запровадження експериментальної методики проходило як багатоетапний педагогічний експеримент, в якому можна виокремити 3 складових елементи: констатуючий (1999-2000 р.р.), пошуковий (2000-2001 р.р.) та формуючий

(2001-2004 р.р.). Експериментально-дослідна робота проводилася на базі Бердянського державного педагогічного університету на факультеті підготовки вчителів початкової школи із залученням понад 300 студентів і 30 вчителів початкових класів середніх навчальних закладів міста Бердянська.

Доцільність організації навчання інформаційних технологій майбутніх учителів початкової школи за розробленою методикою об'єктивно підтверджується аналізом результатів анкетування студентів і вчителів, результатами виконання контрольних робіт, звітуванням про їх виконання, результатами апробації і впровадження розробок, отриманих в ході дослідження, під час педагогічної практики.

Ефективність педагогічного експерименту визначалася за допомогою критеріїв сформованості основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи: особистісно-мотиваційного, змістово-операційного та рефлексивно-оцінного у їх взаємозв'язку.

Особистісно-мотиваційний критерій виявляється у ставленні майбутнього вчителя початкової школи до оволодіння новими інформаційними технологіями навчання, у готовності використовувати їх у своїй подальшій професійній діяльності. Рівень мотивації студентів з'ясовувався за допомогою анкетування. Статистична обробка результатів анкетування показала, що під час навчання інформаційних технологій спостерігається розширення мотивації як у змістовому (від загальної учбово-пізнавальної до професійної діяльнісно-процесуальної), так і в динамічному (від короткочасної слабкої до довготермінової актуальної) значеннях. Підвищення мотивації відбувається в межах її зовнішнього змісту під час засвоєння теоретичних розділів, а також внутрішнього змісту під час практичних занять.

Змістово-операційний критерій характеризується рівнем отриманих знань, вмінь та навичок для систематичного і ефективного використання комп'ютерної техніки як засобу навчальної і майбутньої професійної діяльності вчителя. Процес навчання інформаційних технологій майбутніх учителів початкової школи за авторською програмою побудовано таким чином, що засвоєння кожного розділу курсу завершується контрольними роботами, результати

Рис. 1. Розподіл балів при оцінюванні контрольних робіт.

виконання яких студентами експериментальних і контрольної груп проілюстровані на рисунку 1.

Сформований *рефлексивно-оцінний критерій* виявляється в самоаналізі майбутнім учителем набутої підготовки до впровадження комп'ютерно-орієнтованого навчання в практику початкової школи. Типовим проявом рефлексії та закріплення результатів навчання є використання комп'ютера як засобу навчальної діяльності педагога під час проходження

педагогічної практики в школах, де існує програмно-технічна база для надання майбутнім вчителям можливості проведення занять з комп'ютерною підтримкою з учнями початкової школи.

Запропонована методика впровадження комп'ютерно-орієнтованого навчання була апробована майбутніми вчителями початкової школи під час педагогічної практики на уроках математики як експеримент, який проводився в 2-х класах ЗОШ №11 м. Бердянська. Для його проведення було виділено два класи: експериментальний (2-А) і контрольний (2-Г). В ході експерименту обидва класи вивчали теми: “Додавання та віднімання в межах 100” (тема 1) і “Засвоєння таблиць множення і ділення” (тема 2). В експериментальному класі здійснювалося комп'ютерно-орієнтоване навчання. В контрольному класі використовувалася традиційна методика. Метою експерименту було довести, що якщо в процесі засвоєння названих тем будуть використані комп'ютеризовані засоби наочності та відповідно дібрані ППЗ, то помітно покращаться кількісні та якісні показники успішності після контролю знань учнів. Результати контрольних робіт зображені відповідно на рисунках 2 і 3.

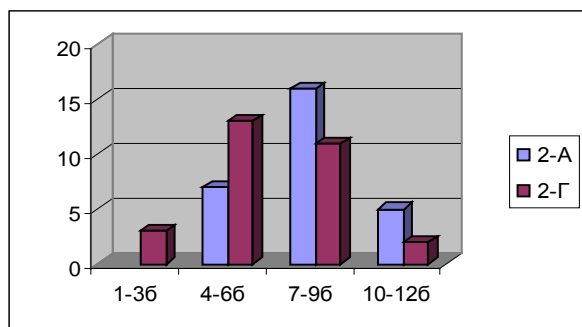

Рис.2. Результати контрольної роботи з теми 1.

Як видно з наведених даних, результати тематичних робіт в експериментальному 2-А класі набагато вищі, ніж результати контрольного 2-Г класу, що свідчить про вплив використаної методики комп'ютерно-орієнтованого навчання на підвищення загальної ефективності та результативності.

Отже, формуванню умов використання комп'ютерно-орієнтованих засобів на уроках в початковій школі сприяють, по-перше, наявність у розпорядженні вчителя комп'ютерів відповідного технічного рівня та потрібного програмного забезпечення, і по-друге, що не менш важливо, функціональна готовність вчителів початкової школи до використання комп'ютерної техніки в своїй професійній діяльності і достатній рівень їх користувацьких вмінь і навичок.

Рис. 3. Результати контрольної роботи з теми 2.

ВИСНОВКИ

В процесі дослідження отримано наступні основні науково-практичні **результати**:

1. Згідно з вимогами інформатизації освіти з'ясовано роль і місце сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у системі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, які визначаються, в основному, у використанні комп'ютера як універсального дидактичного засобу навчання, виховання і розвитку дітей молодшого шкільного віку.
2. Визначено психолого-педагогічні основи формування інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи на засадах реалізації основних концепцій та дидактичних принципів навчання інформаційних технологій.
3. Проаналізовано психолого-педагогічні та санітарно-гігієнічні умови використання комп'ютерно-орієнтованих засобів у початковій школі, особливо специфіка колективної комп'ютерно-орієнтованої ігрової діяльності молодших школярів під керівництвом вчителя.
4. Розроблено дидактично доцільну методику навчання інформаційних технологій майбутніх учителів початкової школи у вищих педагогічних навчальних закладах, орієнтована на формування основ їхньої інформаційної культури, а саме: навчальне забезпечення курсів „Сучасні інформаційні технології” та „Організація комп'ютерно-орієнтованого навчання в початковій школі” (конспекти лекцій з мультимедійною підтримкою, методичні матеріали до виконання лабораторних і самостійних робіт, завдання для контролю знань); методичні рекомендації з опрацювання навчальної інформації (текстової, табличної, графічної, мультимедійної).
5. Теоретично обґрунтовано і експериментально доведено доцільність доповнення змісту навчання окремими темами (наприклад, „Мультимедійні навчальні презентації”) та удосконалення форм навчання інформаційних технологій майбутніх вчителів початкової школи (наприклад, використання мультимедійних лекцій).
6. Показано вплив використаних методів навчання (зокрема, методу проектів), організації самостійної роботи студентів, особливостей проходження педагогічної практики на підвищення рівня готовності майбутніх учителів початкової школи до використання комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання в майбутній професійній діяльності.
7. Започатковано накопичення дидактичних посібників у електронному вигляді, проаналізовані чинні ППЗ навчального призначення для підтримки навчально-виховного процесу в початковій школі.
8. Визначено рівень сформованості інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи за допомогою таких критеріїв: особистісно-мотиваційного, змістово-операційного та рефлексивно-оцінного.

Отримані результати дослідження дають підстави зробити наступні **висновки**:

1. Існуючі варіанти навчання інформаційних технологій у педагогічних вищих навчальних закладах не відображають освітні тенденції до підвищення ефективності навчання за рахунок використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на всіх освітніх рівнях. Аналіз змісту навчальних комп'ютерних курсів показав їх невідповідність вимогам до формування відповідного рівня інформаційної культури учасників навчального процесу. Тож удосконалення навчання інформаційних технологій майбутніх учителів початкової школи є величезним часом, важливим елементом формування основ інформаційної культури студентів.
2. Організація навчання інформаційних технологій майбутніх учителів початкової школи має здійснюватися з урахуванням специфіки використовуваних концептуальних підходів і дидактичних принципів.
3. Використання комп'ютерно-орієнтованих засобів вчителями початкової школи потребує детального ознайомлення їх з відповідними психолого-педагогічними та санітарно-гігієнічними умовами організації навчання молодших школярів, з розробленими для цього методичними рекомендаціями.
4. Зміст навчальних комп'ютерних курсів повинен бути орієнтований на зміст навчання в початковій ланці та структуру діяльності вчителя початкових класів. Пропоновані змістові лінії забезпечують більш адаптовані до життєдіяльності в умовах інформатизації суспільства і освіти теоретичні знання, а практичні навички більш спрямовані на майбутню професію учителів початкової школи.
5. Окреслені напрямки практичного використання комп'ютера в навчальному процесі початкової школи передбачають його застосування вчителями в основному для підготовки і демонстрації окремих фрагментів навчального матеріалу як у друкованому вигляді, так і в мультимедійному поданні.
6. Експериментальна перевірка довела, що в умовах інформатизації освіти підготовка майбутніх учителів початкової школи за пропонованою методикою направлена на формування основ їх інформаційної культури, а також готовності до впровадження комп'ютерно-орієнтованого навчання в початкову школу.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів поставленої проблеми.

Перспективними уявляються наукові розвідки в напрямках:

– ознайомлення майбутніх учителів початкової школи із використанням комп'ютерної техніки для ведення навчальної документації: узагальнення результатів навчальних досягнень учнів за допомогою електронних журналів, організація баз даних особових справ учнів тощо;

– можливого залучення окремих результатів дисертаційного дослідження у практику підготовки спеціалістів дошкільних закладів освіти, майбутніх учителів-філологів, фахівців

естетичного і музичного виховання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Шиман О.І. Місце комп'ютерних технологій у майбутній діяльності вчителів початкової школи // Зб. наук. праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – №6. – Бердянськ: БДПУ, 2002. – С.69-77.
2. Шиман О.І. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до створення і використання комп'ютерної наочності // Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: Серія педагогічна. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, 2002. – Вип. 8. – С.218-224.
3. Шиман О.І. Деякі аспекти формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи // Зб. наук. праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – №1. – Бердянськ: БДПУ, 2003. – С.54-60.
4. Шиман О.І. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання комп'ютера як універсального дидактичного засобу навчання // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова. – Вип. 7. – 2003. – С.143-150.
5. Шиман О.І. Психолого-педагогічні аспекти використання засобів НІТН майбутніми вчителями початкової школи // Зб. наук. праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – №4. – Бердянськ: БДПУ, 2003. – С.111-120.
6. Шиман О.І. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до створення і використання навчальних презентацій // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання: Зб. наук. праць. – К.: НПУ, 2004. – Вип. 1. – С.144-152.
7. Шиман О.І. Аналіз використання існуючих ППЗ майбутніми вчителями початкової школи // Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка (педагогічні науки). – Видавництво ЛНПУ імені Тараса Шевченка „Альма-матер”, 2005. – Вип.4. – С.284-292.
8. Шиман О.І. Визначення критеріїв сформованості основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи // Проблеми сучасного підручника: Зб. наук. праць. – К.: Педагогічна думка, 2004. – Вип.5, Ч.ІІ. – С.223-229.
9. Шиман О.І. Комп'ютерна підготовка майбутніх вчителів початкової школи до створення методичного забезпечення уроків // Комп'ютери в навчальному процесі: Матеріали 2-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції 29-30 жовтня 2002 року / Збірник під ред. М.В.Дудика. – Умань: Алмі, 2002. – С.79-80.

10. Шиман О.І. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання комп'ютера як універсального дидактичного засобу навчання // Матеріали другої міжнародної науково-практичної конференції „Інформатизація освіти України: стан, проблеми, перспективи” – Херсон, 2003. – С.148-149.
11. Шиман О.І. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до створення і використання навчальних презентацій // Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції: 1-2 квітня 2004р. / Укл. Л.Л.Макаренко, М.С.Севастьяк, О.П.Симоненко. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2004. – С.251-252.
12. Шиман О.І. Визначення критеріїв сформованості основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції – Бердянськ, 2004. – С.127-129.

АНОТАЦІЯ

Шиман О.І. „Формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи”. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 — теорія і методика навчання інформатики. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ. 2004.

Дисертацію присвячено питанням формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи засобами НІТ, а також готовності до впровадження ними комп'ютерно-орієнтованого навчання в початкову школу. Роботу виконано з урахуванням психолого-педагогічних основ управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів, сучасних вимог до інформатизації освіти, нових інформаційних технологій навчання, інформаційної культури педагога. У дослідження розв'язані завдання по розробці окремих компонентів методичної системи навчання інформаційних технологій майбутніх учителів початкової школи: описані особливості навчання комп'ютерних дисциплін, пропонувані інновації для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів; детально розглянуті напрямки використання комп'ютера майбутніми вчителями початкової школи як універсального дидактичного засобу навчання при підготовці друкованих дидактичних матеріалів, мультимедійних навчальних презентацій, а також при виборі існуючих ППЗ.

Ключові слова: інформаційна культура, інформаційно-комунікаційні технології, комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання, мультимедійні навчальні презентації.

АННОТАЦИЯ

Шиман А.И. „Формирование основ информационной культуры будущих учителей начальной школы”. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук за

специальностью 13.00.02 — теория и методика обучения информатики. Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. Киев. 2004.

Диссертация посвящена вопросам формирования основ информационной культуры будущих учителей начальной школы средствами НИТ, а также готовности к внедрению ими компьютерно-ориентированного обучения в начальную школу. Исследование выполнено с учётом психолого-педагогических и методико-дидактических закономерностей управления учебно-познавательной деятельностью студентов в педагогических высших учебных заведениях.

В работе рассмотрено понимание сути информатизации, использования новых информационных технологий в образовании, информационной культуры педагога. Подчеркивается важность формирования основ информационной культуры будущих учителей начальной школы, которое должно происходить во время их обучения в ВУЗе в направлении применения информационных технологий для внедрения таких методик и педагогических технологий в начальную школу, которые базируются на компьютерно-ориентированных средствах обучения.

Проведен анализ психолого-педагогических и санитарно-гигиенических условий использования средств НИТ в начальной школе. Переход к информационному обществу приводит к обновлению содержания, средств и технологий обучения в начальной школе. Прежде всего, введение компьютерно-ориентированных средств обучения в начальную школу должно быть обеспечено соответствующей профессиональной подготовкой будущих учителей, которая направлена на ознакомление их с новыми формами усвоения знаний, современными средствами накопления и предъявления учебного материала. Это требует модернизации организации обучения информационных технологий в педагогическом ВУЗе для профессионального возрастания и адаптации учителя в условиях информатизации образования.

В диссертации раскрывается специфика используемых концепций и дидактических принципов обучения, решены задачи по разработке отдельных компонентов методической системы обучения информационных технологий будущих учителей начальной школы: описаны особенности обучения компьютерных дисциплин, предлагаемые инновации для активизации учебно-познавательной деятельности студентов; детально рассмотрены направления использования компьютера будущими учителями начальной школы как универсального дидактического средства обучения при подготовке печатных дидактических материалов, мультимедийных учебных презентаций, а также при выборе существующих ППС.

Также необходимо подчеркнуть, что важным компонентом предлагаемой методики использования компьютера как универсального дидактического средства обучения будущими учителями начальной школы является накопление банка данных дидактических материалов для

дальнейшего их предъявления в печатном виде или с экрана компьютера.

Проведенный педагогический эксперимент дал возможность исследовать реальное состояние информационной подготовки будущих учителей начальной школы, осуществить экспериментальную проверку эффективности предлагаемой методики обучения информационных технологий соответственно сформулированным критериям: личностно-мотивационного, содержательно-операционного и рефлексивно-оценочного в их взаимосвязи. Для анализа, обработки и обобщения экспериментальных материалов использовались табличные и графические формы отображения данных.

Ключевые слова: информационная культура, информационно-коммуникационные технологии, компьютерно-ориентированные средства обучения, мультимедийные учебные презентации.

ANNOTATION (The Summary)

Shiman A.I. “Formation of the Basis of the Information Culture of Future Elementary School Teachers”. – Manuscript.

Thesis for attaining the scientific degree of the candidate of pedagogical science on specialty 13.00.02 – Theory and Methods of teaching Information. National Pedagogical University named after M.P. Dragomanov, Kyiv, 2005

Dissertation is devoted to the questions of formation of the Basis of the Information Culture of Future Elementary School Teachers by Information Technologies Scientific methods, as well as the readiness for implementing by them computer-oriented studying to Elementary School.

The work is conducted with taking into account the psychological and pedagogical fundamentals of Management of students' educational-cognitive activity, contemporary requirements to informatizing of education, new information technologies of education, teachers' information culture. There were solved tasks in working out separate components of methodical system of Information Systems teaching for future Elementary School teachers: there were described peculiarities of Computing teaching, there were offered innovations for students' educational-cognitive activities energization; there were considered in details tendencies of computer using by future Elementary School teachers, as multi-purpose didactical method of education in preparing printed didactical materials, multimedia education presentations and in choosing existing Applied Program Supplies.

Key words: information culture, information-communicative technologies, computer-oriented means of education, multimedia education presentations.